

Lietderības svētlaipe

Profesora Endzelīna mazmazdēls, mākslinieku Līvijas Endzelīnas un Ulda Zemzara mazdēls, komponista Imanta Zemzara un muzikoloģes Ingridas Zemzares dēls Ingmars ZEMZARIS. Viens no tiem, kam svarīgākais ir visās savas dzīves izpausmēs kalpot dievišķīgajam labestības un patiesības cēlonim sevī, dzīvot lietderības svētlaimē, kurā viss der mīlestībai, bet mīlestība – tā der pati sev un tāpēc dara derīgas visas savas nesavtīgās izpausmes.

Vija Beinerte
Foto – Imants Ķikulis

ĪSUMĀ

Ar izcilību beidzis Teoloģijas semināra ērģeļu nodaļu. Tajā pašā gadā arī Emīla Dārziņa speciālo mūzikas skolu. Studējis teoloģiju, taču studijas pārtraucis. Tulko no vācu valodas un izdod mistiķu Jēkaba Bēmes un Jēkaba Lorbera rakstus. Viņa komponētās solo un kora dziesmas, kā arī lielas formas skaņdarbi atskatoti Latvijā, Vācijā, Čehijā, Polijā, Portugālē, Dānijā, Zviedrijā un Somijā. Runā un rakstos konsekventi turas pie Endzelīna un Milenbaha izveidotās latviešu pareizrakstības.

Pasaulē ir tik daudz sāpju un ciešanu – cilvēki nereti uzdod jautājumu, kāpēc Dievs to pieļauj.

Mūsu pirmtēvs Ādams taču izvēlējās ēst no Jauna un laba atzišanas koka, proti, viņš izvēlējās nevis iekšējās paklausības pieredzi debesu harmonijā, bet gan baudas un sāpju pieredzi šīs pasaules materialitātes varā. Un ja tā, kā tad mēs pazītu Jaunumu, ja nebūtu sāpju? Tāpat bieži mēdz jautāt: kādēļ Dievs pieļauj Jaunumu? Bet, ja Dievs to nepieļautu, kā tad mēs, cilvēki, zinātu, ka esam Jauni?

Visa Vecā Derība stāsta par to, ka pats Radītājs apvilks miesu un nāks kā cilvēks pie cilvēkiem. Kāpēc tas bija vajadzīgs? Kāpēc bija vajadzīga Kristus mokpīlnāve pie krusta?

Atbildēt uz šo jautājumu nozīmētu izstāstīt visu kristīgo reliģiju. Zinības te nelīdz ne nieka. Zinība ir cilvēka apziņas visšķēlākā joma. Dieva lietas ir aptveramas tikai iekšēja piedzīvojuma veidā. To varbūt var saukt par viedēšanu. Saprast Kristus noslēpumu nozīmē jau būt atpestītam. Ko nozīmē Kristus nāve pie krusta? Ja tu visu savu dzīvi padari par šo vienu jautājumu, tad Dieva žēlastība pati tevī kļūst par atbildi.

Es varu te, piemēram, minēt kādu vienu aspektu. Evaņģēlijā teikts, ka, Kristum pie

krusta nomirstot, iestājās tumsa pār visu zemi. Dēls jeb gudrības gaisma atgriezās Tēva jeb mīlestības klēpī. Gudrība atgriezās mīlestības klēpī, lai pēc tam atkal atdzimtu no tā katrā atpestītājā Dieva bērņā. Tādēļ visai mūsu ārējai prāta gaismai, visām mūsu zinībām par Kristu ir jānomirst, jāsatumst, lai mūsos atspīdētu jauna gaisma – gudrība, kas mūsos iekšēji dzimst no mīlestības. Tāpat kā Dieva Vārds Kristus pirmmūžībā piedzima no mīlestības klēpja.

Tāpēc arī rakstu mācītājs Zauls tapa aklis, iekams kļuva par apustuli Pāvilu. Visai rakstu zinību gaismai bija jānomirst, iekams viņš tapa gudrs – ne no rakstiem, bet no žēlastības. Kristīgā ticība ir mīlestības acu gaisma.

Tevis pieminētā viedēšana – no kā tā ceļas?

ārēja pamudinājuma. Ja nu vienīgi vecās vācu mācītāju grāmatas, ko tolaik labprāt lasīju, un manu jau tolaik iemīļoto komponistu Baha, Hendeļa, Haidna garīgā mūzika.

Tu divus gadus studēji teoloģiju. To lauk arī sprediķo, vadīji iesvētības mācības un Bībeles stundas Rīgas Jaunajā svētās Ģertrūdes baznīcā, Ogrē, Carnikavā, Rūjienā. Kāpēc pārtrauci studijas?

Tagad droši vien tā nerīkotos. Bet toreiz man laikam, kā mēdz teikt, pietrūka motivācijas. Studenti savā starpā ņirgājās: ja gribi kļūt neticīgs, iestājies Teoloģijas fakultātē! Neticīgs gan nekļuva, tikai kļuva aizvien zinīgāks un līdz ar to – aizvien lielāks mulķis. Ai, cik tas ir nelāgi, kad tu, cilvēks, zini vairāk nekā saproti! Informācija gribējās nomirstama.

Dievam mūsu kalpošanas nevajag. Mums vajag.

Viedēšana ir klusums, kurā dvēsele ierauga žēlastību. Tas nozīmē spēju atteikties no sava viedokļa. Kā Bēme saka: "Ja vari vienu stundu klusēt visā savā domāšanā un gribēšanā, tad sadzirdi sevi Dieva vārdu, no kā esi tapis, kas bija Dievā, iekams esi radies."

Kas ir Dieva žēlastība?

Viss labais un patiesais mūsos. Debešķīgs cilvēks grib labu un tic patiesību. Viņš gan pats ir tas gribētājs un ticētājs, bet labais un patiesais ir Dieva žēlastība, ko cilvēkam ir vara vai nu pieņemt, vai arī atraidīt.

Kad un kā sajūti Dieva aicinājumu?

Manā ģimenē nebija neviena baznīcas cilvēka, izņemot vecvectēvu Jēkabu Zemzari, kuru neatceros, bet kurš reiz esot mani, pavisam mazu puiku, svētījis. Māte man vienīgi iemācīja kādu jauku vakara lūgšanu, ko pati bija no savas vecmāmiņas mācījusies. Tēvreizī iemācījos no latviešu literatūras hrestomātijas 4. klasei, kur tā bija nodrukāta kā vecas latviešu rakstības paraugs. Vēl skolas gados, ne reizes nebijis dievkalpojumā, zināju, ka kļūšu par mācītāju. Tam gan nebija nekāda

Nu lūk, un beigās man nav teologa diploma. Un tas ir labi – ja es runāju patiesību, tad tā liecina pati par sevi. Bet – ja es runāju nepatiesību, kam tad man diploms? Tas tikai maldinātu cilvēkus. Patiesības kritēriji ir iekšēji.

Pats Luters saka, ka nedz Dievu, nedz Dieva vārdu neviens nesaprot citādi kā vien caur Svēto Garu, bet Svēto Garu neviens citādi nepazīst kā vien pieredzē. Šādā pieredzē Svētais Gars cilvēku mācot pats savā skolā, ārpus kuras visa mācīšana esot tikai šķitums, vārdi un plāpas. Vēl Luters sacīja: "Experientia fit theologus," – pieredze dara teologu.

Kā noticis, ka tev tomēr ir sava draudze, pat vairākas?

Man nav savas draudzes. Kristum ir sava draudze. Es tikai kalpoju Kristus draudzē tā, kā Viņš man pierāda un uztic. Es pateicos un brīnos, ka Viņš man to uztic. Es nemaz nedomāju, ka esmu labs mācītājs. Man kādreiz gribas, lai manā vietā nāktu kāds cits – labāks runātājs un sirsnīgāks cilvēks. Bet tas nenozīmē, ka es būtu noguris vai apnicis. Nē, tikai no sirds vēlētos, kaut cilvēkiem pilnā mērā

tiktu tas, kas viņiem vajadzīgs – mierinājums, ieprieca un evaņģēlija vēsts, kas trāpa sirdi. Es cenšos godprātīgi kalpot, un paldies Dievam, ka Viņš nav devis man neapskauzamo prasmi būt ar sevi apmierinātam.

Tu kalpo Nākotnes cilvēkiem un vēl arī Jaunpili un Rīgā...

Jā, pašlaik regulāri sprediķoju trijās vietās: noturu svētdienas dievkalpojumus luterāņiem Nākotnes ciematā un celsmes stundas Jaunpili un Rīgā. Celsmes stundas ir brīnišķīga vācu protestantu tradīcija. Tādi klusi mājas dievkalpojumi ar sarunām un nelielu kopīgu mielastu. Es jūtos ļoti laimīgs, redzot īstu sirsnību un labvēlību draudzes locekļu vidū. Gadu gadiem tur nav piedzīvoti nekādi strīdi, nedz savstarpēji aizvainojumi. Tā, manuprāt, ir lielākā laime, ko mācītājs var piedzīvot. Redzēt, kā mīlestība pārspēj visu viedokļu dažādību. Viedokļu dažādība nav vairs nepilnība, bet gan skaista žēlastības rotaļa. Nav taču visas puķes plāvā vienādas, nedz arī visiem meža putniem viena dziesma. Es pats daudz varu mācīties no saviem draudzes locekļiem. Tie visi cits citu augsti ciena, vai luterāņi, katolji, vai sektanti būdami. Tas ir patiesi ekumēnisms bez jebkādas koķetērijas. Tas ir augstāks miers, augstāka vienotība patiesībā.

Cik noprotu, vācu mistiķu studijas apgrūtinājušas tavas attiecības ar konsistoriju. Bet arī Mārtiņš Luters taču bija mistiķis. Vismaz dzīves sākumposmā, vai ne tā?

Bez vācu mistikas nebūtu reformācijas. Protams, Luters bija pretrunīgs cilvēks. Daži viņa izteikumi skan kā kategorisks mistiskās teoloģijas manifests, citur viņš šķietami no tās novēršas. Patiesībā viņš novēršas nevis no mistikas, bet no misticisma, no kropļojumiem. Arī es, tulkojot un izdodot vācu mistiķu Bēmes un Lorbera rakstus, lielā mērā novēršos no tās preces, ko ar mistikas nosaukumu piedāvā mūsdienu ezotērikas tirgus. Luters visai labi prata atšķirt īstu vērtību no neīstas. Diemžēl viņa sekotāji to bieži vien neprot, un tādēļ Luters tiek pārprasts.

Vēstulē Spalatinam Luters rakstīja par lielo vācu mistiķi Tauleru: "Viņā es esmu vairāk patiesas teoloģijas atradis nekā visu universitāšu visos doktoros kopā." Tagad, piecsimt gadu pēc Lutera, man līdzīgi gribētos teikt par lielajām pēcreformācijas laika atklāsmēm – par Jēkabu Bēmi, Emanuēlu Svedenborgu un Jēkabu Lorberu. Tāpēc es cenšos padarīt šos rakstus pieejamus latviešu lasītājiem.

Vai mistiķis ir tas, kurš spēj sasniegt tevis pieminēto viedēšanas stāvokli?

Luters ļoti īsi pasaka: "Mistiskā teoloģija ir pieredze, nevis doktrīnas gudrība."

Vēlāk Emanuēls Svedenborgs, Bībeles simbolus skaidrodams, saka, ka Bībeles jē-

dziens *maucība* nozīmē spriedelēšanu par garīgām un debešķīgām lietām no zinību viedokļa. Tāpat mistiķis vienkārši ir tikumīgs cilvēks. Gudrība dzimst no ticības un mīlestības laulības.

No kā dzimst tā sauktā pasaules gudrība – tā, kas palīdz gūt naudu, varu un pat godu uz citu cilvēku sāpju un asaru rēķina?

Nav pasaules gudrības – ir tikai šādas gudrības šķitums. Kas tā par gudrību, kas nemeklē patiesību? Gudrība nav šķirama no ētikas. Tāpat arī kultūra. Kultūra bez ētikas jēgas ir mirusi. Vrakš, kas pa gabalu gan izskatās pēc kuģa, taču nav lietojams.

Kas pašlaik notiek ar latviešu kultūru?

Tas, kas notiek ar Eiropas kultūru kopumā. Kā latviešu baptistu bīskaps šodien kādā runā teica – mēs kļūstam par barbaru sabiedrību. Eiropas kultūra nav veidojusies demokrātiskā sabiedrībā, un demokrātijas apstākļos tā attīstīties nespēj. Amerikāņu subkulturā – tas ir demokrātijas produkts: nemitīga manipulācija ar cilvēka apziņu. Nu, demokrātijā zemes virsū, saprotams, ir tikai ilūzija. Situācija, kad ik dienu esmu spiests iepirkties vai ēst agresīvas mūzikas pavadījumā, nav demokrātijā, bet gan terors. Ista demokrātijas priekšnoteikums ir klusums.

Nesen ar kolēģiem runāju par latviešu kino situāciju. Jā, Latvijā šai nozarei katastrofāli trūkst naudas. Taču ne mazāka katastrofa ir ar idejām – vienam talantīgam režisoram čura pudelē, otram – kaka bēniņos. Kolēģi man saka – ko tu gribi – tāda ir mūsu dzīves īstenība, māksla ir sabiedrības spogulis. Vai patiesi?

Māksla ir mākslinieka iekšējās dzīves spogulis. Radot šādus darbus, mākslinieki acīmredzot nav ievērojuši personisko apziņas higiēnu, vai arī nezina, kas tā tāda ir. Pārtikas ražotājiem valsts taču liek ievērot zināmu tīrību savās ražotnēs. Kāpēc no māksliniekiem neprasa ideju un nodomu tīrību? Kultūra taču ir cilvēka dvēseles ikdienas maize. Mākslas uzdevums ir celt un tu-

rēt godā ideālus. Vai arī mūsdienu mākslas uzdevums ir tos izsmiet? Kristus to visu ir iepriekš pasludinājis, sacīdams: "Pēc tā lielā bēdu laika saule taps aptumšota, mēness nedos sava spīduma, un zvaigznes kritīs no debess, un debess stiprumi kustēsies." Saule ir mīlestība, mēness – ticība, zvaigznes ir patiesības atziņas, bet debess stiprumi – zināmi ētiski ideāli.

Kāda, tavuprāt, ir kultūras un kāda – reliģijas misija?

Bēthovens teica, ka viņa mākslas uzdevums ir darīt cilvēkus labākus. Reliģija ir cilvēces apziņas nomods, un kultūra ir šī apziņas nomoda izpausme visplašākajā nozīmē. Kristus saka: esiet nomodā un lūdziet! Kultūra ir nomodā, kad tā lūdz – nevis diņģējas vai diedelē, bet gan pateicīgi pieņem Dieva žēlastību. Jā, pieņem Dieva žēlastību, nevis atgremo savas negācijas.

Kas ir miegs un kas – nomods?

Savās *Nakts nomoda svētkerēs* Gerhards Terstēgens izsauca: "Prom, fantāzija! Mans

Kungs un Dievs ir šeit!" Nomods ir garīgs apziņas stāvoklis. Nu, teiksim, Lieldienu rītā Kristus dzīvība izrādījās pirmā un pārākā par visiem jūdu garīdznieku pragmatiskajiem murgiem. Kristus bija atmodies, viņi palika guļam. Atpestīšana ir atmošanās no miega, ko apziņa snauž savu piecu miesas jutekļu pieredzē. Cilvēki tik ļoti baidās kļūt nabagi materiālā ziņā, bet no iekšējas nabadzības ne vien nebaidās, bet to pat bauda! Cilvēki pat ir gatavi cīnīties par savām tiesībām būt iekšēji nabagi.

"Svētīgi garā nabagi, jo tiem pieder debesu valstība," – saka Kristus kalna sprediķī. Ko nozīmē būt garā nabagam?

Dievs ir visu nabagu nabags.

Dievs taču ir viss visā...

Dievam nepieder nekas ārpus sevis. Nav nekā ārpus Dieva. Viss Viņa īpašums ir Viņā pašā. Cilvēkiem pieder viss kaut kas ārpusē – mājas, mantas... Bet svētīgi nabagie, kam savas debesis ir sevī, tāpat kā Dievam tās ir sevī.

Reiz uz jautājumu, kā sevi izjūti – vai esi komponists, tulkotājs vai garīdznieks, tu atbildēji, ka ne trejādi, bet abējādi – kā mūziķis, kas ir arī komponists, pianists, ērģelnieks, un – kā garīdznieks, jo tavi tul-

kojumi un tavi sprediķi nes vienu un to pašu vēsti. Vai patlaban tev abas šīs jomas ir vienlīdz svarīgas?

Tās ir manas divas valodas. Mūziķu ģimenē dzimis, izjūtu mūziku gluži kā savu dzimto valodu.

Vai tev vienmēr izdodas izdzīvot evaņģēliju personiskajā dzīvē?

Man nenākas pārāk viegli pašam ar sevi cīnīties, ja tas kādu var interesēt. Es tikai cenšos vērīgi klausīties sirdsapziņā.

Kā tas ir – cīnīties pašam ar sevi? Kas ar ko tevī cīnās?

Kas ar ko cilvēkā cīnās? To var dažādi sacīt – gars ar dvēseli, Dieva griba ar cilvēka patību, nomods ar miegu, Kristus ar Ādamu, dzīvība ar nāvi. Šo cīņu Kungs Kristus evaņģēlijā parāda, Ģetzemanes dārzā trīsreiz Tēvu lūgdams: "Tēvs, ja tas iespējams, lai šis biķeris iet man garām, taču tava, ne mana griba lai notiek!" Šis stāsts daudzus mulsina: ja Kristus ir Dievs, kā tad viņš pats sevi lūdz? Jeb vai tur tā saucamā Dēla perso-

na ar Tēva personu savā starpā tirgojas? Nē, tur Jēzus cilvēka dvēsele nododas sevī iemiesotā Dieva Vārda padomā. Kā Kristus to arī mums pavēl: "Kas grib man sekot, tas lai aizliedz pats sevi!" Kā tad tā – lai aizliedz pats sevi? Kurš ir tas aizliedzējs un kurš tas aizliedzamais? Mēs paši sevī esam tas kaujas lauks, kurā Kristus mūs atkaro no nāves dzīvībai. Mūsu pašu gribā un apziņā notiek tas, Luterā vārdiem runājot, "brīnumainais karš, kad dzīvība ar nāvi kaujas".

Būt kristietim nenozīmē būt nekļūdīgam. Un tomēr – ar ko, tavuprāt, pakļūpis kristietis atšķiras no nekristieša?

Ar ko vispār kristietis atšķiras no nekristieša? Nu labi, es saprotu, ar ūdens kristību. Kristus ir teicis: "Eita un darait par mācekļiem visas tautas, tās kristidami Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā!" Bet ja nu tas nozīmē: cilvēk, iedzījinies pats sevī un pagremdē visas savas tieksmes, rosmes, spējas un domas tai dzīvajā Dieva vārdā, ko gars runā tavā sirdsapziņā? Ja es to ik dienas nedaru, kas tad es ar visu savu ūdens kristību esmu par kristietī? Man klāj Dieva zaimotājs ir simpātiskāks par neētisku Dieva daudzīnātāju.

Vai tas ir, pieminot Kristus vajātāju Zaulu, kas trīs dienas sabija akls, bet, atgūvis acu gaismu, kļuva par apustuli Pāvilu?

Kungs saka Bībelē: "Kaut tu būtu auksts vai karsts, bet ja esi remdens, es tevi izspļaušu no savas mutes." Mans cienījamais skolotājs mācītājs Oļģerts Miķelsons mēdz šai sakarā sacīt: "Kas Dievu mīl, to Dievs mīl; kas Dievu nīst, to Dievs grib uzvarēt; bet kas pret Dievu ir vienaldzīgs, pret to Dievs ir vienaldzīgs." Nu, saprotams, tā ir tikai līdzība, kas attēlo cilvēka iekšējos stāvokļus; jo Dievs mīl visus un ne pret vienu nav vienaldzīgs. Arī Dieva dusmas ir tikai zināma cilvēka iekšēja stāvokļa apzīmējums, jo Dievs ne uz vienu nedusmo. Svedenborgs saka, ka teikt Dievu dusmojam nozīmē piedēvēt Dievam grēcīga cilvēka īpašības. Jēkaba Lorbera rakstos Kungs Kristus saka: "Ja jūs mani mīlētu ar visu sauļu kvēli, tas vēl nebūtu nekas pret to mīlestību, ar kādu es pat savās dusmās mīlu vislielāko grēcinieku."

Par kādām dusmām Kristus šē runā?

Dieva dusmas ir cilvēka pašmīlestība.

Kas ir kalpošana Dievam?

Mēs nevaram Dievam dot nekā tāda, ko iepriekš nebūtu no Viņa saņēmuši. Un nevaram Viņam kalpot ne ar ko tādu, ar ko tajā pašā laikā Viņš mums nekalpotu. Katrs darbs, ko cilvēks dara, patiesībā ir bezgalīgas apstākļu un priekšnoteikumu virknes rezultāts. Un tas, ko cilvēks domājas darām vaiga sviedros un savā nopelnā, patiesībā ir viena vienīga Dieva žēlastība. Dievam mūsu kalpošanas nevajag. Mums vajag. Kalpošana Dievam ir mūsu lietderības svētlaipe.

Lietderības svētlaipe

Profesora Endzelīna mazmazdēls, mākslinieku Līvijas Endzelīnas un Ulda Zemzara mazdēls, komponista Imanta Zemzara un muzikoloģes Ingridas Zemzares dēls Ingmars ZEMZARIS. Viens no tiem, kam svarīgākais ir visās savas dzīves izpausmēs kalpot dievišķīgajam labestības un patiesības cēlonim sevī, dzīvot lietderības svētlaimē, kurā viss der mīlestībai, bet mīlestība – tā der pati sev un tāpēc dara derīgas visas savas nesavtīgās izpausmes.

Vija Beinerte
Foto – Imants Kikulis

ĪSUMĀ

Ar izcilību beidzis Teoloģijas semināra ērģeļu nodaļu. Tajā pašā gadā arī Emīla Dārziņa speciālo mūzikas skolu. Studējis teoloģiju, taču studijas pārtraucis. Tulko no vācu valodas un izdod mistiķu Jēkaba Bēmes un Jēkaba Lorbera rakstus. Viņa komponētās solo un kora dziesmas, kā arī lielas formas skaņdarbi atskatoti Latvijā, Vācijā, Čehijā, Polijā, Portugālē, Dānijā, Zviedrijā un Somijā. Runā un rakstos konsekventi turas pie Endzelīna un Milenbaha izveidotās latviešu pareizrakstības.

Pasaulē ir tik daudz sāpju un ciešanu – cilvēki nereti uzdod jautājumu, kāpēc Dievs to pieļauj.

Mūsu pirmtēvs Ādams taču izvēlējās ēst no Jauna un laba atzišanas koka, proti, viņš izvēlējās nevis iekšējās paklausības pieredzi debesu harmonijā, bet gan baudas un sāpju pieredzi šīs pasaules materialitātes varā. Un ja tā, kā tad mēs pazītu Jaunumu, ja nebūtu sāpju? Tāpat bieži mēdz jautāt: kādēļ Dievs pieļauj Jaunumu? Bet, ja Dievs to nepieļautu, kā tad mēs, cilvēki, zinātu, ka esam Jauni?

Visa Vecā Derība stāsta par to, ka pats Radītājs apvilks miesu un nāks kā cilvēks pie cilvēkiem. Kāpēc tas bija vajadzīgs? Kāpēc bija vajadzīga Kristus mokpīlnāve pie krusta?

Atbildēt uz šo jautājumu nozīmētu izstāstīt visu kristīgo reliģiju. Zinības te nelīdz ne nieka. Zinība ir cilvēka apziņas visšķēlākā joma. Dieva lietas ir aptveramas tikai iekšēja piedzīvojuma veidā. To varbūt var saukt par viedēšanu. Saprast Kristus noslēpumu nozīmē jau būt atpestītam. Ko nozīmē Kristus nāve pie krusta? Ja tu visu savu dzīvi padari par šo vienu jautājumu, tad Dieva žēlastība pati tevī kļūst par atbildi.

Es varu te, piemēram, minēt kādu vienu aspektu. Evaņģēlijā teikts, ka, Kristum pie

krusta nomirstot, iestājās tumsa pār visu zemi. Dēls jeb gudrības gaismā atgriezās Tēva jeb mīlestības klēpī. Gudrība atgriezās mīlestības klēpī, lai pēc tam atkal atdzimtu no tā katrā atpestītājā Dieva bērņā. Tādēļ visai mūsu ārējai prāta gaismai, visām mūsu zinībām par Kristu ir jānomirst, jāsatumst, lai mūsos atspīdētu jauna gaisma – gudrība, kas mūsos iekšēji dzimst no mīlestības. Tāpat kā Dieva Vārds Kristus pirmmūžībā piedzima no mīlestības klēpja.

Tāpēc arī rakstu mācītājs Zauls tapa aklis, iekams kļuva par apustuli Pāvilu. Visai rakstu zinību gaismai bija jānomirst, iekams viņš tapa gudrs – ne no rakstiem, bet no žēlastības. Kristīgā ticība ir mīlestības acu gaisma.

Tevis pieminētā viedēšana – no kā tā ceļas?

ārēja pamudinājuma. Ja nu vienīgi vecās vācu mācītāju grāmatas, ko tolaik labprāt lasīju, un manu jau tolaik iemīļoto komponistu Baha, Hendeļa, Haidna garīgā mūzika.

Tu divus gadus studēji teoloģiju. To lauk arī sprediķo, vadīji iesvētības mācības un Bībeles stundas Rīgas Jaunajā svētās Ģertrūdes baznīcā, Ogrē, Carnikavā, Rūjienā. Kāpēc pārtrauci studijas?

Tagad droši vien tā nerīkotos. Bet toreiz man laikam, kā mēdz teikt, pietrūka motivācijas. Studenti savā starpā ņirgājās: ja gribi kļūt neticīgs, iestājies Teoloģijas fakultātē! Neticīgs gan nekļuva, tikai kļuva aizvien zinīgāks un līdz ar to – aizvien lielāks mulķis. Ai, cik tas ir nelāgi, kad tu, cilvēks, zini vairāk nekā saproti! Informācija gribējās nomirstama.

Dievam mūsu kalpošanas nevajag. Mums vajag.

Viedēšana ir klusums, kurā dvēsele ierauga žēlastību. Tas nozīmē spēju atteikties no sava viedokļa. Kā Bēme saka: "Ja vari vienu stundu klusēt visā savā domāšanā un gribēšanā, tad sadzirdi sevi Dieva vārdu, no kā esi tapis, kas bija Dievā, iekams esi radies."

Kas ir Dieva žēlastība?

Viss labais un patiesais mūsos. Debešķīgs cilvēks grib labu un tic patiesību. Viņš gan pats ir tas gribētājs un ticētājs, bet labais un patiesais ir Dieva žēlastība, ko cilvēkam ir vara vai nu pieņemt, vai arī atraidīt.

Kad un kā sajūti Dieva aicinājumu?

Manā ģimenē nebija neviena baznīcas cilvēka, izņemot vecvectēvu Jēkabu Zemzari, kuru neatceros, bet kurš reiz esot mani, pavisam mazu puiku, svētījis. Māte man vienīgi iemācīja kādu jauku vakara lūgšanu, ko pati bija no savas vecmāmiņas mācījusies. Tēvreizī iemācījos no latviešu literatūras hrestomātijas 4. klasei, kur tā bija nodrukāta kā vecas latviešu rakstības paraugs. Vēl skolas gados, ne reizes nebijis dievkalpojumā, zināju, ka kļūšu par mācītāju. Tam gan nebija nekāda

Nu lūk, un beigās man nav teologa diploma. Un tas ir labi – ja es runāju patiesību, tad tā liecina pati par sevi. Bet – ja es runāju nepatiesību, kam tad man diploms? Tas tikai maldinātu cilvēkus. Patiesības kritēriji ir iekšēji.

Pats Luters saka, ka nedz Dievu, nedz Dieva vārdu neviens nesaprot citādi kā vien caur Svēto Garu, bet Svēto Garu neviens citādi nepazīst kā vien pieredzē. Šādā pieredzē Svētais Gars cilvēku mācot pats savā skolā, ārpus kuras visa mācīšana esot tikai šķitums, vārdi un plāpas. Vēl Luters sacīja: "Experientia fit theologus," – pieredze dara teologu.

Kā noticis, ka tev tomēr ir sava draudze, pat vairākas?

Man nav savas draudzes. Kristum ir sava draudze. Es tikai kalpoju Kristus draudzē tā, kā Viņš man pierāda un uztic. Es pateicos un brīnos, ka Viņš man to uztic. Es nemaz nedomāju, ka esmu labs mācītājs. Man kādreiz gribas, lai manā vietā nāktu kāds cits – labāks runātājs un sirsnīgāks cilvēks. Bet tas nenozīmē, ka es būtu noguris vai apnicis. Nē, tikai no sirds vēlētos, kaut cilvēkiem pilnā mērā

tiktu tas, kas viņiem vajadzīgs – mierinājums, ieprieca un evaņģēlija vēsts, kas trāpa sirdi. Es cenšos godprātīgi kalpot, un paldies Dievam, ka Viņš nav devis man neapskauzamo prasmu būt ar sevi apmierinātam.

Tu kalpo Nākotnes cilvēkiem un vēl arī Jaunpili un Rīgā...

Jā, pašlaik regulāri sprediķoju trijās vietās: noturu svētdienas dievkalpojumus luterāņiem Nākotnes ciematā un celmes stundas Jaunpili un Rīgā. Celmes stundas ir brīnišķīga vācu protestantu tradīcija. Tādi klusi mājas dievkalpojumi ar sarunām un nelielu kopīgu mielastu. Es jūtos ļoti laimīgs, redzot īstu sirsnību un labvēlību draudzes locekļu vidū. Gadu gadiem tur nav piedzīvoti nekādi strīdi, nedz savstarpēji aizvainojumi. Tā, manuprāt, ir lielākā laime, ko mācītājs var piedzīvot. Redzēt, kā mīlestība pārspēj visu viedokļu dažādību. Viedokļu dažādība nav vairs nepilnība, bet gan skaista žēlastības rotaļa. Nav taču visas puķes plāvā vienādas, nedz arī visiem meža putniem viena dziesma. Es pats daudz varu mācīties no saviem draudzes locekļiem. Tie visi cits citu augsti ciena, vai luterāņi, katolji, vai sektanti būdami. Tas ir patiesi ekumēnisms bez jebkādas koķetērijas. Tas ir augstāks miers, augstāka vienotība patiesībā.

Cik noprotu, vācu mistiķu studijas apgrūtinājušas tavas attiecības ar konsistoriju. Bet arī Mārtiņš Luters taču bija mistiķis. Vismaz dzīves sākumposmā, vai ne tā?

Bez vācu mistikas nebūtu reformācijas. Protams, Luters bija pretrunīgs cilvēks. Daži viņa izteikumi skan kā kategorisks mistiskās teoloģijas manifests, citur viņš šķietami no tās novēršas. Patiesībā viņš novēršas nevis no mistikas, bet no misticisma, no kropļojumiem. Arī es, tulkojot un izdodot vācu mistiķu Bēmes un Lorbera rakstus, lielā mērā novēršos no tās preces, ko ar mistikas nosaukumu piedāvā mūsdienu ezotērikas tirgus. Luters visai labi prata atšķirt īstu vērtību no neīstas. Diemžēl viņa sekotāji to bieži vien neprot, un tādēļ Luters tiek pārprasts.

Vēstulē Spalatinam Luters rakstīja par lielo vācu mistiķi Tauleru: "Viņā es esmu vairāk patiesas teoloģijas atradis nekā visu universitāšu visos doktoros kopā." Tagad, piecsimt gadu pēc Lutera, man līdzīgi gribētos teikt par lielajām pēcreformācijas laika atklāsmēm – par Jēkabu Bēmi, Emanuēlu Svedenborgu un Jēkabu Lorberu. Tāpēc es cenšos padarīt šos rakstus pieejamus latviešu lasītājiem.

Vai mistiķis ir tas, kurš spēj sasniegt tevis pieminēto viedēšanas stāvokli?

Luters ļoti īsi pasaka: "Mistiskā teoloģija ir pieredze, nevis doktrīnas gudrība."

Vēlāk Emanuēls Svedenborgs, Bībeles simbolus skaidrodams, saka, ka Bībeles jē-

dziens *maucība* nozīmē spriedelēšanu par garīgām un debešķīgām lietām no zinību viedokļa. Tātad mistiķis vienkārši ir tikumīgs cilvēks. Gudrība dzimst no ticības un mīlestības laulības.

No kā dzimst tā sauktā pasaules gudrība – tā, kas palīdz gūt naudu, varu un pat godu uz citu cilvēku sāpju un asaru rēķina?

Nav pasaules gudrības – ir tikai šādas gudrības šķitums. Kas tā par gudrību, kas nemeklē patiesību? Gudrība nav šķirama no ētikas. Tāpat arī kultūra. Kultūra bez ētikas jēgas ir mirusi. Vrakš, kas pa gabalu gan izskatās pēc kuģa, taču nav lietojams.

Kas pašlaik notiek ar latviešu kultūru?

Tas, kas notiek ar Eiropas kultūru kopumā. Kā latviešu baptistu bīskaps šodien kādā runā teica – mēs kļūstam par barbaru sabiedrību. Eiropas kultūra nav veidojusies demokrātiskā sabiedrībā, un demokrātijas apstākļos tā attīstīties nespēj. Amerikāņu subkulturā – tas ir demokrātijas produkts: nemitīga manipulācija ar cilvēka apziņu. Nu, demokrātijā zemes virsū, saprotams, ir tikai ilūzija. Situācija, kad ik dienu esmu spiests iepirkties vai ēst agresīvas mūzikas pavadījumā, nav demokrātijā, bet gan terors. Iestas demokrātijas priekšnoteikums ir klusums.

Nesen ar kolēģiem runāju par latviešu kino situāciju. Jā, Latvijā šai nozarei katastrofāli trūkst naudas. Taču ne mazāka katastrofa ir ar idejām – vienam talantīgam režisoram čura pudelē, otram – kaka bēniņos. Kolēģi man saka – ko tu gribi – tāda ir mūsu dzīves īstenība, māksla ir sabiedrības spogulis. Vai patiesi?

Māksla ir mākslinieka iekšējās dzīves spogulis. Radot šādus darbus, mākslinieki acīmredzot nav ievērojuši personisko apziņas higiēnu, vai arī nezina, kas tā tāda ir. Pārtikas ražotājiem valsts taču liek ievērot zināmu tīrību savās ražotnēs. Kāpēc no māksliniekiem neprasa ideju un nodomu tīrību? Kultūra taču ir cilvēka dvēseles ikdienas maize. Mākslas uzdevums ir celt un tu-

rēt godā ideālus. Vai arī mūsdienu mākslas uzdevums ir tos izsmiet? Kristus to visu ir iepriekš pasludinājis, sacīdams: "Pēc tā lielā bēdu laika saule taps aptumšota, mēness nedos sava spīduma, un zvaigznes kritīs no debess, un debess stiprumi kustēsies." Saule ir mīlestība, mēness – ticība, zvaigznes ir patiesības atziņas, bet debess stiprumi – zināmi ētiski ideāli.

Kāda, tavuprāt, ir kultūras un kāda – reliģijas misija?

Bēthovens teica, ka viņa mākslas uzdevums ir darīt cilvēkus labākus. Reliģija ir cilvēces apziņas nomods, un kultūra ir šī apziņas nomoda izpausme visplašākajā nozīmē. Kristus saka: esiet nomodā un lūdziet! Kultūra ir nomodā, kad tā lūdz – nevis diņģējas vai diedelē, bet gan pateicīgi pieņem Dieva žēlastību. Jā, pieņem Dieva žēlastību, nevis atgremo savas negācijas.

Kas ir miegs un kas – nomods?

Savās *Nakts nomoda svētkerēs* Gerhards Terstēgens izsauca: "Prom, fantāzija! Mans

Kungs un Dievs ir šeit!" Nomods ir garīgs apziņas stāvoklis. Nu, teiksim, Lieldienu rītā Kristus dzīvība izrādījās pirmā un pārākā par visiem jūdu garīdznieku pragmatiskajiem murgiem. Kristus bija atmodies, viņi palika guļam. Atpestīšana ir atmošanās no miega, ko apziņa snauž savu piecu miesas jutekļu pieredzē. Cilvēki tik ļoti baidās kļūt nabagi materiālā ziņā, bet no iekšējas nabadzības ne vien nebaidās, bet to pat bauda! Cilvēki pat ir gatavi cīnīties par savām tiesībām būt iekšēji nabagi.

"Svētīgi garā nabagi, jo tiem pieder debesu valstība," – saka Kristus kalna sprediķī. Ko nozīmē būt garā nabagam?

Dievs ir visu nabagu nabags.

Dievs taču ir viss visā...

Dievam nepieder nekas ārpus sevis. Nav nekā ārpus Dieva. Viss Viņa īpašums ir Viņā pašā. Cilvēkiem pieder viss kaut kas ārpusē – mājas, mantas... Bet svētīgi nabagie, kam savas debesis ir sevī, tāpat kā Dievam tās ir sevī.

Reiz uz jautājumu, kā sevi izjūti – vai esi komponists, tulkotājs vai garīdznieks, tu atbildēji, ka ne trejādi, bet abējādi – kā mūziķis, kas ir arī komponists, pianists, ērģelnieks, un – kā garīdznieks, jo tavi tul-

kojumi un tavi sprediķi nes vienu un to pašu vēsti. Vai patlaban tev abas šīs jomas ir vienlīdz svarīgas?

Tās ir manas divas valodas. Mūziķu ģimenē dzimis, izjūtu mūziku gluži kā savu dzimto valodu.

Vai tev vienmēr izdodas izdzīvot evaņģēliju personiskajā dzīvē?

Man nenākas pārāk viegli pašam ar sevi cīnīties, ja tas kādu var interesēt. Es tikai cenšos vērīgi klausīties sirdsapziņā.

Kā tas ir – cīnīties pašam ar sevi? Kas ar ko tevī cīnās?

Kas ar ko cilvēkā cīnās? To var dažādi sacīt – gars ar dvēseli, Dieva griba ar cilvēka patību, nomods ar miegu, Kristus ar Ādamu, dzīvība ar nāvi. Šo cīņu Kungs Kristus evaņģēlijā parāda, Ģetzemanes dārzā trīsreiz Tēvu lūgdams: "Tēvs, ja tas iespējams, lai šis biķeris iet man garām, taču tava, ne mana griba lai notiek!" Šis stāsts daudzus mulsina: ja Kristus ir Dievs, kā tad viņš pats sevi lūdz? Jeb vai tur tā saucamā Dēla perso-

na ar Tēva personu savā starpā tirgojas? Nē, tur Jēzus cilvēka dvēsele nododas sevī iemiesotā Dieva Vārda padomā. Kā Kristus to arī mums pavēl: "Kas grib man sekot, tas lai aizliedz pats sevi!" Kā tad tā – lai aizliedz pats sevi? Kurš ir tas aizliedzējs un kurš tas aizliedzamais? Mēs paši sevī esam tas kaujas lauks, kurā Kristus mūs atkaro no nāves dzīvībai. Mūsu pašu gribā un apziņā notiek tas, Luterā vārdiem runājot, "brīnumainais karš, kad dzīvība ar nāvi kaujas".

Būt kristietim nenozīmē būt nekļūdīgam. Un tomēr – ar ko, tavuprāt, pakļūpis kristietis atšķiras no nekristietiša?

Ar ko vispār kristietis atšķiras no nekristietiša? Nu labi, es saprotu, ar ūdens kristību. Kristus ir teicis: "Eita un darait par mācekļiem visas tautas, tās kristidami Tēva, Dēla un Svētā Gara vārdā!" Bet ja nu tas nozīmē: cilvēk, iedzījinies pats sevī un pagremdē visas savas tieksmes, rosmes, spējas un domas tai dzīvajā Dieva vārdā, ko gars runā tavā sirdsapziņā? Ja es to ik dienas nedaru, kas tad es ar visu savu ūdens kristību esmu par kristietī? Man klāj Dieva zaimotājs ir simpātiskāks par neētisku Dieva daudzīnātāju.

Vai tas ir, pieminot Kristus vajātāju Zaulu, kas trīs dienas sabija akls, bet, atgūvis acu gaismu, kļuva par apustuli Pāvilu?

Kungs saka Bībelē: "Kaut tu būtu auksts vai karsts, bet ja esi remdens, es tevi izspļaušu no savas mutes." Mans cienījamais skolotājs mācītājs Oļģerts Miķelsons mēdz šai sakarā sacīt: "Kas Dievu mīl, to Dievs mīl; kas Dievu nīst, to Dievs grib uzvarēt; bet kas pret Dievu ir vienaldzīgs, pret to Dievs ir vienaldzīgs." Nu, saprotams, tā ir tikai līdzība, kas attēlo cilvēka iekšējos stāvokļus; jo Dievs mīl visus un ne pret vienu nav vienaldzīgs. Arī Dieva dusmas ir tikai zināma cilvēka iekšēja stāvokļa apzīmējums, jo Dievs ne uz vienu nedusmo. Svedenborgs saka, ka teikt Dievu dusmojam nozīmē piedēvēt Dievam grēcīga cilvēka īpašības. Jēkaba Lorbera rakstos Kungs Kristus saka: "Ja jūs mani mīlētu ar visu sauļu kvēli, tas vēl nebūtu nekas pret to mīlestību, ar kādu es pat savās dusmās mīlu vislielāko grēcinieku."

Par kādām dusmām Kristus šē runā?

Dieva dusmas ir cilvēka pašmīlestība.

Kas ir kalpošana Dievam?

Mēs nevaram Dievam dot nekā tāda, ko iepriekš nebūtu no Viņa saņēmuši. Un nevaram Viņam kalpot ne ar ko tādu, ar ko tajā pašā laikā Viņš mums nekalpotu. Katrs darbs, ko cilvēks dara, patiesībā ir bezgalīgas apstākļu un priekšnoteikumu virknes rezultāts. Un tas, ko cilvēks domājas darām vaiga sviedros un savā nopelnā, patiesībā ir viena vienīga Dieva žēlastība. Dievam mūsu kalpošanas nevajag. Mums vajag. Kalpošana Dievam ir mūsu lietderības svētlaipe.